



Kartläggning och kunskapsbedömning på Språkintröduktion

Ett inspirationsmaterial
2019



Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2019
Utbildning
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se
www.goteborgsregionen.se
Kontakt: Anders Hemborg

Materialet är framtaget av Göteborgsregionen inom ramen för projektet InVäst med finansiering av Europeiska Socialfonden, ESF.



Innehåll

Inledning	4
Språkintröduktion – i korthet	5
Framgångsfaktorer	5
Kunskapsläge	6
Lärande exempel	6
Uppstart	7
Kunskapsläge	7
Lärande exempel	8
Betyg och bedömning av betyg	10
Kunskapsläge	10
Lärande exempel	11
Planering	12
Kunskapsläge	12
Lärande exempel	13
Kunskapsutveckling och fortlöpande bedömning	15
Kunskapsläge	15
Lärande exempel	16
Resurser och merläsning	17

Inledning

Nyanlända ungdomar behöver snabbt få en kvalificerad och enhetlig bedömning av både formella och informella kunskaper. Inom ramen för ESF-projektet InVäst har Göteborgsregionen därför tagit fram ett inspirationsmaterial med fokus på kartläggning och bedömning av nyanlända ungdomars kunskaper och erfarenheter på språkintröduktion.

Materialet riktar sig i första hand till dig som är lärare, rektor eller på annat sätt ansvarar för mottagande, kartläggning och lärande på intröduktionsprogrammet språkintröduktion.

Med målet att den nyanlända eleven så fort som möjligt ska ta sig vidare till annan utbildning eller yrkesbana utgår intröduktionsprogrammet språkintröduktion från den enskilde individen och dess behov, önskeläge och förmågor. Den inledande och fortlöpande bedömningen blir i det avseendet en nyckel med vilken man kan synliggöra kunskapsnivå och progression, revidera plan efter behov och tillåta eleven att skynda på eller ta sig tid.

Varje kapitel i det här materialet beskriver ett område utifrån relevanta styrdokument och aktuellt kunskapsläge samt ger exempel på metoder, rutiner eller andra faktorer som språkintröduktionsenheter i landet själva anser kan bidra till positiva resultat. Oftast är de förankrade i det väl beprövade, men de kan också bygga på lyckade lokala försök att möta en viss utmaning. Tanken är att varje verksamhet själv ska kunna plocka de delar ur materialet som anses kunna gynna den egna verksamheten eller målgruppen. För mer utförlig information om de exempel som beskrivs finns alla källor i slutet av materialet.

Till sist...

...riktas ett särskilt och stort tack till alla de yrkeskompetenta medarbetare som under ett intensivt år i projektets referensgrupp inspirerade och delade med sig av värdefullt kunnande, goda exempel och utvecklingslust, både till varandra och till arbetet med detta material!

Språkintröduktion – i korthet

Om målbild, framgångsfaktorer, ansvar, värdegrund och höga förväntningar.

Språkintröduktion är till för ungdomar som nyss har kommit till Sverige. Utbildningen har fokus på svenska språket för att eleven snarast möjligt ska kunna gå vidare till något annat program i gymnasieskolan, eller till annan utbildning. En elev på språkintröduktion kan läsa och ta betyg i grundskoleämnena som han eller hon inte har godkända betyg i sedan tidigare.

Nyanlända elever omfattas av samma bestämmelser som alla andra när det gäller exempelvis skolans värdegrund och kunskapsuppdrag, studie- och yrkesvägledning, elevhälsa, ledning och stimulans, samt skolans kompensatoriska uppdrag. Alla på skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Framgångsfaktorer

Utbildningen och elevernas möjlighet att ta sig vidare snabbt gynnas bland annat av att:

- alla ser de nyanlända eleverna som hela skolans ansvar, har kunskap om nyanlända elevers lärande och en samsyn i förhållningssätt
- utbildningen utformas efter den enskilda elevens behov
- en gedigen kartläggning av elevens bakgrund, skolerfarenhet, språk- och ämneskunskaper, genomförs och att informationen tillvaratas
- prövning för betyg görs
- ämnesundervisning erbjuds i de ämnen eleven behöver, genom ett språkutvecklande arbetssätt
- det finns god tillgång till studiehandledning på modersmålet och modersmålsundervisning
- det finns god samverkan mellan språkintröduktion, grundskola, nationella program samt kommunal vuxenutbildning och folkhögskolor
- eleverna har tillgång till en elevhälsa som arbetar förebyggande, hälsofrämjande och åtgärdande
- eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledning så att eleven får vägledning och information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens kompetenskrav
- förutsättningar finns för elevens sociala delaktighet, att nyanlända elever får möjlighet att lära känna andra, icke nyanlända, jämnåriga elever.

Kunskapsläge

- En avslutad gymnasieutbildning ger betydligt större chanser till etablering på arbetsmarknaden, fortsatta studier och stabila inkomster jämfört med de som inte fullföljt sin gymnasieutbildning.
- Det finns tydliga samband mellan lärares uppfattningar om etnicitet, kön och social klass, och elevers prestationer. Sådana uppfattningar riskerar att skapa en negativ självbild hos eleverna om sin förmåga.
- Undervisning som utmanar och stimulerar och ett gemensamt förhållningssätt med lärare som hela tiden anstränger sig för att just *de* ska lyckas i den svenska skolan. Tydliga och höga krav bidrar till hög motivation och bättre resultat, i undervisning såsom i vägledning inför fortsatt studie- och arbetsliv. Flerspråkiga elever behöver möta höga förväntningar och bli utmanade i sitt lärande, även om elevernas språkförmåga inte nått en fullgod nivå.
- Ungdomars psykiska hälsa relaterar till skolprestation. Elevhälsan behöver därför användas som en strategisk och integrerad resurs. Genom samverkan mellan elevhälsan och övrig skolpersonal kan elevhälsan stödja eleverna mot målen för utbildningen.

Lärande exempel

- Allas ansvar. Kunskap om hur man anpassar sin undervisning för nyanländas lärande och en genomtänkt och kollegialt diskuterad organisation med fokus på de möjligheter, kunskaper och förmågor som eleverna för med sig från hemlandet.
- Fokus på trygghet och att alla ska känna sig bekräftade *varje dag*. Rektor: ”Det är grundläggande för allt lärande. De här eleverna har inte någon familj att gå hem till, här måste det vara tryggt och trivsamt.”
- Mångkulturell medvetenhet och medvetenhet hos lärarna om signaler de sänder när de väljer teman, exempel och lyfter fram människor bidrar till att ge positiva budskap till alla elever oavsett ursprung om vilka de är och vilka de kan bli i framtiden.

Uppstart

Om kunskapsöverlämning, mottagande och kartläggning.

Avlämnande skola ska överlämna uppgifter om eleven när en denne byter skolform eller skola. Det kan handla om elevens kunskapsutveckling, stödsatser, studieresultat eller andra uppgifter som är relevanta gällande elevens studiesituation.

Nyanlända elever på språkintröduktion ska få sina kunskaper bedömda. Det innebär att elevens bakgrund, skolerfarenheter, språk- och ämneskunskaper och eventuella yrkeserfarenheter ska kartläggas. Bedömning ska göras skyndsamt och ligga till grund för en individuell studieplan.

Kunskapsläge

- En tydlig ansvarsfördelning och rutiner för mottagande, kartläggning och överlämning av information behövs för att verksamheten ska planeras utifrån elevernas individuella förutsättningar och behov. Skolan behöver se *hela* eleven med de förmågor, resurser och erfarenheter som varje individ har med sig från sin bakgrund.
- Överlämningen mellan grund- och gymnasieskolan kan vara avgörande för hur en nyanländ elev lyckas med sina studier. Om överlämningen brister riskerar eleven att tappa viktig tid och i värsta fall backa i sin kunskapsutveckling.
- Rektorn, lärare och övrig skolpersonal på mottagande gymnasieprogram eller skola behöver aktivt ta emot och använda sig av överlämnad information.
- Förslag på överlämningsblanketter finns på Göteborgsregionens webbplats – en mall för introduktionsprogram och en blankett som Göteborgs Stad har tagit fram för språkintröduktion.
- Inskrivning för att efterfråga och ge information, exempelvis om hur det är att studera och vad som gäller allmänt på skolan. Bland annat är elevens personuppgifter, familjesituation och hur länge denne befunnit sig i Sverige värdefulla uppgifter.
- En kartläggning som täcker alla ämnen och tidigare erfarenheter samt har fokus på elevens starka sidor är en framgångsfaktor för en god utbildning. Denna genomförs om möjligt på elevens starkaste språk. Med tolk vid behov.
- På regeringens uppdrag arbetar Skolverket med att målgruppsanpassa befintliga stödmaterial för kartläggning av elever i gymnasieåldern. De utvecklar också material för kartläggning av yrkeskunskaper och ser över behov av föreskrifter avseende tidigare utbildning, kunskaper och erfarenheter. Slutredovisas 2021.
- Vid sidan om ett kartläggningsmaterial i tre steg; litteracitet, numeracitet och för fördjupade bedömningar av ämneskunskaper [12 ämnen, augusti

2019] har Skolverket ett presentationsmaterial och en webbkurs på sin webbplats. Presentationsmaterialet är avsett för kunskapsstridning till alla lärare på skolan.

Lärande exempel

- Etablerad samverkan mellan grundskola, mottagningsenhet och gymnasieskola. Besök av mottagningsgrupp på grundskolan för samtal om berörda elever och om behovet av ifyllda blanketter. Fysisk överlämning till gymnasieskolorna och därefter utvärdering med återkoppling till grundskolorna och uppföljning med gymnasieskolorna.
- Rutin att fylla i överlämningsblankett så fort som möjligt när en elev byter skolform eller skola.
- Skolverkets bedömningsmaterial Bygga svenska inkluderar riktlinjer och har en utformning som stödjer överlämningar av detta.
- Ansvariga med kunskaper i ett språk som eleven behärskar väl, om möjligt elevens starkaste. Annars medverkande modersmållärare, studiehandledare eller tolk vid uppstart och kartläggning. Användning av tolk istället för modersmållärare eller studiehandledare ger den sistnämnda mer tid för undervisning och arbete med eleverna.
- Tidig vägledning inför strategiska val av grundskoleämnen, gymnasiekurser och långsiktiga studie- och yrkesval. En studie- och yrkesvägledare som ansvarar för uppstartssamtal, gärna med kompetens inom svenska som andraspråk, kan snabbt sätta in individuellt anpassade insatser och bidra med kunskap om, och fånga upp, informell kompetens. Genom integrerad samverkan mellan studie- och yrkesvägledare och övrig skolpersonal kan eleven erbjudas språkutvecklande insatser som praktik och möjligheter att skugga lämpligt nationellt gymnasieprogram utifrån elevens mål med utbildningen.
- Besök hos skolsköterskan i anslutning till inskrivning. Genom hälsosamtal kan skolan tidigt upptäcka ohälsa och få en samlad bild av hur en elevgrupp mår och vilket förebyggande och hälsofrämjande arbete som behöver vidtas.
- Kartlägningsresurs på huvudmannanivå, med lång erfarenhet av att kartlägga nyanlända, kan verka som stöd för lärare och annan ansvarig personal på språkintröduktion.
- Kända och vedertagna rutiner för inledande och fördjupad kartläggning av elevernas bakgrund och utbildningsbehov bidrar med tydlighet om vad eleven ska genomgå för både personal och elev.
- Kartläggningar lokalt på språkintröduktion kan bidra till bättre elevkännedom hos lärarna och till konstruktiv användning av materialet i klassrummet. Görs delar av kartläggning på en central enhet kan antingen personal från mottagande skola medverka vid den centrala enhetens

kartläggning eller personal därifrån vara med och fungera som stöd vid överlämning och hantering på den mottagande skolan.

- Ju snabbare man gör en kartläggning desto tidigare kan en lärare få förståelse för elevens behov och planera sin undervisning. Rektor: ”Två månader i min värld är inte särskilt snabbt. Även tidig bedömning av ämneskunskaper bidrar till att eleverna får möjlighet att utvecklas utifrån utbildningens mål. Fördjupad kartläggning i berörda ämnen efter studiestart kan ligga till grund för fortsatt planering av undervisning och studier.”
- Ökad specialisering med tydligt definierad kartläggarroll ger lärare mer tid för undervisning. Ett färre antal ansvariga kan också ge en jämnare och högre kvalitet samt bidra till en generellt tydligare struktur och ansvarsfördelning.
- Informella kompetenser kan, vid sidan om av studie- och yrkesvägledare, också fångas upp av lärare i karaktärsämnen, exempelvis genom att en yrkeslärare i textil kartlägger elev som tidigare har arbetat som skraddare.
- Kartläggning skapar förutsättningar för en planering som matchar behov, önskemål, förmågor och kunskaper med de svenska kunskapskraven. Därmed ökar möjligheten att kommande vägval leder till en utbildnings- och/eller yrkesbana som eleven både upplever positiv och kan slutföra. Mottagningsamordnare: ”Den tid som läggs på kartläggning lönar sig i längden.”

Betyg och bedömning av betyg

Om fri kvot, utländska betyg och prövning.

Bestämmelserna om betyg och behörighet gäller alla elever, även nyanlända, men under vissa omständigheter kan en sökande med utländsk utbildning bli antagen till gymnasieskolan i fri kvot. För att vara behörig till ett yrkesprogram krävs det godkända betyg i svenska, engelska, matematik och minst fem andra ämnen. För behörighet till ett högskolförebereadande program krävs det godkända betyg i svenska, engelska, matematik och minst nio andra ämnen. I vissa fall kan dispens ges för behörighetskravet i engelska.

Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att göra en prövning. Syftet med prövningen är att eleven ska visa sina kunskaper i alla delar av ämnets eller kursens kunskapskrav. Eleven får dock inte genomgå en prövning i ett grundskoleämne på en gymnasieskola utan behöver istället vända sig till en grundskola.

Kunskapsläge

- Det är huvudmannen som avgör om en elev som ska antas på fri kvot uppfyller behörighetsreglerna. För att underlätta bedömningen bör elevens utbildning från utlandet vara väl dokumenterad. Kursplaner, uppgifter om kursernas omfattning, betyg, bedömningar och intyg från undervisande lärare är av värde när bedömning görs om personen har godkända kunskaper i motsvarande svenska ämnen.
- Tillsammans med Universitets- och högskolerådet (UHR) har Skolverket utrett möjligheten att bygga upp ett nationellt stödsystem för bedömning av utländska grundskolebetyg. UHR har dock bedömt att det i nuläget inte är genomförbart att ta fram omräkningstabeller eller stödmaterial för bedömning av utländska grundskolebetyg eller -utbildningar.
- UHR saknar uppdrag och kunskapsunderlag avseende andra länders oavslutade gymnasiestudier och -betyg och kan därför inte hjälpa grundskolor eller motsvarande med bedömning av betyg eller äkthet.
- Utländska grundskolebetyg är mycket svåra att relatera till svenska betyg. Även mellan tillsynes liknande länder finns viktiga skillnader, exempelvis avseende synen på likvärdighet och rättvisa, bedömningssystemens utformning och betygets olika betydelse för fortsatt skolgång. En kunskapsöversikt från 2017 beskriver det bland annat som en stor utmaning ”att vara säkra på att det vi kallar betyg i ett land motsvarar vad som anses vara betyg i ett annat land.”
- Skolinspektionen förordar att prövning, på elevens bästa skolspråk, görs i större utsträckning.

Lärande exempel

- Tolka utländska betyg med försiktighet. Ett godkänt betyg i det utländska betyget är ofta satt utifrån en skolkontext som är mycket olik den svenska.
- Bedöm om det går att värdera behörighet och förmåga att slutföra ett nationellt program utifrån den kunskap som finns om en elevs utländska betyg, tidigare skolgång och annan tillgänglig information. Om "ja" kan fri kvot vara ett alternativ, om "nej" rekommenderas andra alternativ.
- Prövning för de elever som har goda förutsättningar att slutföra ett nationellt program eller som på grund av ålder behöver kunna söka dit snabbt. Lärare: "Vi låter aldrig eleverna traggla sådant de redan kan."
- Svårt att få till stånd en prövning? Korta betygskurser, gärna med inslag av nationella prov, kan vara ett snabbt alternativ.

Planering

Om den individuella studieplanen, vikten av parallella ämnen, tidsperspektiv och organisatoriska modeller. Dessutom om samverkan och alternativ för de med en kort utbildningsbakgrund.

Utifrån huvudmannens utbildningsplan ska det inom två månader upprättas en individuell studieplan för varje elev som på ett mer precist sätt ska beskriva elevens utbildning och mål. Studieplanen ska utformas efter elevens behov, intressen och förutsättningar, samt följas upp, utvärderas och revideras vid behov, i samråd med eleven och i förekommande fall också med elevens vårdnadshavare.

Under en kort inledande period kan elever på språkintröduktion få undervisning i enbart svenska eller svenska som andraspråk. I övrigt ska utbildningen baseras på den inledande bedömningen och innehålla de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning.

Utbildningen ska bedrivas som heltidsstudier, i genomsnitt minst 23 timmar per vecka, avsikten är att eleven snarast möjligt ska kunna gå vidare i gymnasieskolan eller i annan utbildning.

Kunskapsläge

- En plan som har sin utgångspunkt i elevens ambition leder till ökad motivation. Om målet är att bli behörig till ett högskoleförberedande program bör den långsiktiga planeringen utgå ifrån det. Viktigt att rådgöra med studie- och yrkesvägledare vid planeringen.
- Det är effektivt att arbeta med ett ämnesinnehåll parallellt på sitt modersmål och på det nya språket. Avsaknad av utbildning i samtliga relevanta ämnen och kurser försvårar elevens möjligheter att gå vidare i utbildningssystemet eller till yrkeslivet så snabbt som möjligt.
- I en heterogen grupp med flera olika individuella behov kan det behövas parallella organisatoriska modeller för utbildning såsom att:
 - studiemotiverade snabbt erbjuds tidig kontakt med nationella program
 - elever med knapphändig skolbakgrund erbjuds anpassat stöd
 - elever på väg mot arbete erbjuds länk till yrkesprogram, praktik och arbetsliv.
- Elever med kort eller ingen tidigare skolgång behöver komma så långt som möjligt under tiden de studerar på språkintröduktion. Vägled dessa till andra utbildningsvägar, exempelvis vid folkhögskola eller vuxenutbildning.
- Även om eleverna inte kan läsa och skriva besitter de andra kunskaper och erfarenheter. Viktigt med känsla av delaktighet och att läraren bygger på styrkor och erfarenheter, exempelvis från arbete med försäljning, jordbruk eller textilindustri. Prioritera modersmålsundervisning och arbeta med begrepp inom SO, NO och engelska när de lärt sig att läsa och skriva.

Lärande exempel

- Säkerställ tidigt att eleverna vet vad som krävs för att komma vidare i utbildningen och i vilka ämnen som godkänt betyg måste uppnås. Tydligt fokus på mål och plan underlättar för både elev och vårdnadshavare.
- Rutin att revidera den individuella studieplanen kontinuerligt. Håll dokumentet levande och följ upp vilka konsekvenser ändringar får framåt, exempelvis avseende behörighet. Studie- och yrkesvägledare: "Jag kollar alltid upp den individuella studieplanen när jag träffar eleven."
- Ämnesvisa tidsramar tydliggör och skapar förståelse för progression, krav på prestation och planering framåt. Rektor: "Ovetskap om vilka vägar som finns skapar oro och ångest hos eleverna."
- Snabb uppstart med samtliga ämnen en elev behöver för sin fortsatta utbildning. Motiverande att studera ämnen vid sidan om svenska och svenska som andraspråk.
- Mål om att eleverna ska ha uppnått behörighet till vidare studier eller yrkesliv inom två år efter inskrivningstillfället.
- Möjlighet för elev att byta undervisningsgrupp och kurs i takt med sin *egen* kunskapsutveckling, inte i takt med gruppens.

Samverkan och integrering med nationella program

- Tvåläraarsystem för ökat individfokus, stöttning av de med svårare bakgrund och lugnare studie- och arbetsmiljö.
- Vuxenutbildning som extern utförare av utbildning på gymnasienivå. Kan stödja elev att välja rätt nivå och väg inför fortsatta studier.
- Samarbete med andra aktörer i syfte att erbjuda ämnen som behövs för elevens fortsatta utbildning, exempelvis vuxenutbildning, yrkesutbildning, grundskola eller andra gymnasieskolor med språkintröduktion. Utvecklad samverkan med vuxenutbildning och folkhögskola möjliggör också anpassning av fortsatt utbildning efter språkintröduktion.
- Lärare med uppdrag att vara kontaktpersoner till nationella program, en lärare per program. Samverkan mellan språkintröduktion och andra nationella program ökar tillgången till både lärare och kurser på gymnasienivå och underlättar möten mellan svenska och nyanlända elever.
- Gymnasiepraktik med språkstöd då eleverna får gå (skugga) ett nationellt program de är intresserade av. Exempelvis tre månader, fyra av fem dagar per vecka där den femte dagen används för att få koncentrerad språkundervisning på språkintröduktion. Rektor: "Lärarna på nationella program har nu insett att detta kan vara deras framtida elever."
- Inköp av yrkesutbildningar som alternativ för de som har svårt att nå behörighet till nationella program. En kommun köpte en truckutbildning.
- Snart 20-åriga elever med uppehållstillstånd kan motiveras att fortsätta studera vidare inom vuxenutbildningen genom studiebesök och genom att elever som tidigare har gått samma väg berättar om sina erfarenheter.

Spår, aktiviteter och extra stöd

- Frivillig grupp för så kallade hemmasittare med syfte att motivera dem att komma till skolan. Fokus på att umgås och etablera rutiner, exempelvis genom att äta mat, meditera och prata tillsammans. Två till tre dagar i veckan under en övergångsperiod, om möjligt i kombination med ordinarie studier. Beslut om deltagande och individuell uppföljning tas av elevhälsoteamet.
- Språkutveckling och social integration med yrkesintröduktion, exempelvis med inriktning mot bygg. Hälften bestående av elever från svensk grundskola och hälften nyanlända från språkintröduktion, med målet att bli behörig till ett yrkesförberedande program som lägst.
- Sommarskola för att eleverna på kortare tid ska nå utbildningens mål. Lärare: "Många har nått godkända resultat i matematik efter tio dagar."
- Yrkesspår, spår mot högskoleförberedande program eller erbjudande om arbetsplatsförlagt lärande, apl, där eleven får komma ut och praktisera på ett företag, kan organiseras inom ramen för språkintröduktion.
- Schemalagd läsläsning och arrangerade kvällsaktiviteter när uppgifter eller rutiner i hemmet gör det svårt för en elev att fullfölja utbildningens mål.
- Studieverkstad för arbete med uppgifter eller läxor med handledning. Tre dagar i veckan efter skoltid till klockan 17.
- Stöd till sommarjobb. Elev: "Det har hjälpt mig att utveckla mitt språk, det gör att jag bland annat kan besöka doktorn utan tolk."
- Språkpraktik med möjlighet att lära språket på fler sätt. Exempel: Elev med praktik på förskola lär barnen matematik samtidigt som eleven lär sig svenska av barnen.

Kunskapsutveckling och fortlöpande bedömning

Om språkutvecklande arbetssätt, progression, bedömning och studiehandledning på modersmål.

Utbildningen behöver innehålla fortlöpande bedömning för att varje enskild elev ska komma vidare i sin utbildning så snart som möjligt.

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål om hen behöver det. Handledningen syftar till att ge eleven förutsättningar att nå kunskapskraven. Saknas studiehandledare eller annan lämplig person kan studiehandledning på modersmålet bedrivas genom fjärrundervisning.

Kunskapsläge

- Det tar cirka fem år att utveckla ett fungerande skolspråk. För att parallellt utveckla kunskaper i svenska och i skolans olika ämnen förespråkas ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.
- En språkutvecklande undervisning är kontextrik och innehåller språklig stöttning och mycket interaktion. En sådan undervisning är gynnsam för alla och nödvändig för de flerspråkiga. Förutom ämnesinnehållet betonas bland annat lyssnande och visualiseringar, tankemässigt krävande uppgifter, utveckling av ämnesordförrådet och olika typer av formativ bedömning.
- För att utveckla skolan till en språk- och kunskapsutvecklande miljö krävs att alla bidrar. Med generell medvetenhet om språkets betydelse för lärandet och verktyg för att möta elevernas behov har fler elever möjlighet att nå kunskapskraven.
- En kontinuerlig uppföljning av elevernas språkutveckling i svenska stödjer progressionen. Materialet Bygga svenska innehåller en bedömningsmodell med beskrivningar av språkutvecklingen och ger lärare möjlighet att observera förmågor inom områden som har betydelse för andraspråksutvecklingen.
- För att kunna följa upp och utveckla den individuella studieplanen behöver skolan ha verktyg som lärare och elev kan använda för att se de framsteg som görs. En förutsättning för att kunna anpassa undervisningen utifrån elevens behov är att läraren känner till elevens kunskapsnivå.
- Eleverna kan tappa skolmotivationen om de inte vet vilka framsteg de har gjort. Att inte ha kontroll över det egna lärandet och risken att gå miste om en fortsatt utbildning, kan också ge upphov till stress och psykisk ohälsa.
- Studiehandledning på modersmålet utgör en av de viktigaste insatserna för att förbättra nyanlända elevers kunskapsutveckling och öka måluppfyllelsen.

- Framgångsfaktorer i arbetet med studiehandledning på modersmålet är bland annat att studiehandledare och lärare samverkar samt att undervisning ges växelvis på elevens modersmål och på svenska.
- Fjärrundervisning och interaktiv studiehandledning på modersmålet ökar elevens tillgång till såväl utbildning som behöriga lärare och kan vara kostnadseffektivare än ambulande personal.

Lärande exempel

- Alla lärare arbetar med språk. Implementera ett språkutvecklande arbetssätt i alla arbetslag och kurser genom kompetensutveckling, veckovis handledning och regelbundna avstämningar. Rektor: "En förutsättning för att mottagandet ska fungera."
- Bedömningsmaterialet Bygga svenska kan bidra till lugn i grupperna genom dess redskap för att följa och visualisera progressionen. Inkludera samtal om betyg och vägen dit, förslagsvis parallellt med genomgång av materialets tredje steg.
- Enkla system och mallar för hur man kan visualisera och regelbundet följa progressionen tillsammans med eleven, exempelvis genom att markera med färger i en matris var hen befinner sig i förhållande till mål i studieplan och kunskapskrav.
- Socialpedagog med möjlighet att vara med eleverna under dagen. Enskild träff med varje elev en gång i veckan för att gå igenom och uppdatera kort- och långsiktiga mål. Social inkludering och möjlighet för lärarna att fokusera på undervisning.
- Inkludera information till eleverna om att modersmålsundervisning och/eller studiehandledning på modersmålet kan underlätta övrig språkinläring. Elever kan annars uppleva att den står i motsats till att lära sig svenska.

Resurser och merläsning

Vid sidan om ett flertal större och innehållsrika webbplatser, såsom Skolverket, Skolinspektionen och Migrationsverket, kan också nedanstående resurser och läsning vara användbara:

- [Allmänna råd om utbildning för nyanlända elever](#), Skolverket 2016
- [Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet](#), Prop. 2009/10:165
- [Gymnasieförordning \(2010:2039\) t.o.m. SFS 2018:1573](#)
- [Nyanlända elever](#), Skolverket 2014–2017 (21 filmer)
- [Skollag \(2010:800\) t.o.m. SFS 2019:410](#)
- [Språkintröduktion i gymnasieskolan](#), Skolinspektionen 2017
- [Så kan Sverige förbättra utlandsfödda elevers skolresultat](#), Utbildningsdepartementet om [Strength through diversity's Spotlight Report for Sweden through diversity's Spotlight Report for Sweden](#), OECD 2019
- [Insatslista som rör nyanländas lärande](#), Skolverket 2019
- [Allmänna råd om prövning](#), Skolverket 2016 (rev. 2018)
- [Betygssystem i internationell belysning](#), Christian Lundahl m.fl. 2017
- [Delredovisning av uppdrag Bedömning av nyanlända elevers tidigare utbildning och kunskaper](#), Skolverket 2019
- [Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet](#), SOU 2017:54
- [Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas](#), Prop. 2017/18:194
- [Utländska betyg - Hantering och rutiner i GR](#), Göteborgsregionens gymnasieantagning 2019
- [Webbkurs: Kartläggning av nyanländas kunskaper](#), Skolverket 2019 (14 filmer)
- [Överlämningsblanketter](#), Introduktionsprogramgruppen på Göteborgsregionen 2019
- [Webbkurs: Dokumentation av elevers kunskaper](#), Skolverket 2019
- [Bygga svenska – material för bedömning av nyanlända elevers språkutveckling](#), Skolverket 2018
- [Diskutera - Språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen](#), Skolverket 2014
- [Dubbel avskiljning av elever ett hot mot demokratin](#), Johan Malmqvist om avhandlingen [Special education in Swedish upper secondary schools](#), Joacim Ramberg 2015
- [För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering - Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål](#), SOU 2019:18
- [Greppa språket - Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet](#), Skolverket 2012

- Språk- och kunskapsutvecklande arbete, Skolverket 2015–2015 (8 filmer)
- Språk- och kunskapsutvecklande undervisning i det flerspråkiga klassrummet - med fokus naturvetenskap, Systematisk översikt 2018:2, Skolforskningsinstitutet
- Språk- och kunskapsutvecklande ämnesundervisning för nyanlända elever den första tiden, Skolverket
- Vad är språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt?, Nationellt centrum för svenska som andraspråk 2019
- Webbkurs: Fjärrundervisning, Skolverket 2019
- Plug In 2.0 [om Byggintrö], Lerums Gymnasium 2015